

Magyarország Alkotmánybírósága
1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

Tárgy: alkotmányjogi panasz

a Kúria Kfv.VII.37.713/2020/12. sorsszám alatt hozott ítéletével szemben

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/ 00360 - 0 / 2021	
Érkezett: 2021 FEBR 16.	
Példány: 11	Kezelőiroda:
Meiléklet: 10 db	34

Alulírott Váczi Ügyvédi Iroda (székhely: [redacted] képviseli: Dr. Váczi Péter ügyvéd,
[redacted] mint [redacted]
[redacted]

mellékelten csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Kérem a T. Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Kúria Kfv.VII.37.713/2020/12. számú határozatának alaptörvény-ellenességét és azt az Abtv. 43. § (1) bekezdés alapján semmisítse meg, mivel az ítélet sérti az XXVIII. cikk (1) bekezdésében deklarált tisztességes eljáráshoz való jogot.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdésére és 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel kijelentem, hogy a jelen alkotmánybírósági ügyben előterjesztett alkotmányjogi panasz indítványomban szereplő személyes adatok nyilvánosságra hozatalához nem járulok hozzá.

Indokolás:

1. A tényállás összegzése, pertörténet

Indítványozó 2007. október 8. napján igénybejelentéssel élt az 1997. évi LXXXI. törvény és az 1408/71/EGK rendelet alapján kérve a rokkantsági nyugdíjának megállapítását. Indítványozó rokkantságának kezdete 2007. június 18. napjára tehető, amelyet a német rokkantsági ellátás megállapítására irányuló eljárásokban a német hatóságok jogerősen elismertek.

A Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság 2008. december 17. napján kelt, 37-36080/2007/19. számú határozatával a rokkantsági nyugdíj igényét elutasította. Indokolásában az elsőfokú közigazgatási szerv kifejtette, hogy az Országos Rehabilitációs és Szociális Szakértő Intézet I. fokú Orvosi Bizottságának 2008. december 3. napján kelt szakvéleménye alapján igénylő egészségkárosodása 32%, újabb felülvizsgálata csak állapotváltozás esetén szükséges.

Az elsőfokú közigazgatási szerv határozata ellen Indítványozó 2009. január 14. fellebbezést terjesztett elő. Ebben előadta, hogy 2001. nyarán kullancs csípte meg [redacted] környékén, melyet követően Lyme kór betegségre utaló tünetei voltak. 2001 óta folyamatos egészségügyi problémákkal küszködik, hosszabb ideig kórházban is kezelték. 2006. június 30. napja óta a betegségéből kifolyólag munkanélküli segélyen volt. A fellebbezéshez csatolta a kezelőorvosok véleményét, mely szerint a munkaképesség csökkenése jóval meghaladja a 79%-os mértéket.

A másodfokú közigazgatási szerv 2009. május 11. napján kelt, 37-36080/2007/24. számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta, egyúttal a fellebbezés elutasításáról döntött. A másodfokú közigazgatási szerv megkereste az ORSZI II. fokú Bizottságát orvosszakértői vélemény elkészítése céljából. A rokkantsági nyugdíj Magyarországon történő megállapítása során a munkaképesség-csökkenés mértéke tekintetében kizárólag a magyar jogszabály alapján felhatalmazott ORSZI szakvéleménye vehető figyelembe, mivel a rokkantságra vonatkozó más tagállamban végzett orvosi vizsgálat eredményének elfogadására nem született külön megállapodás.

A másodfokú közigazgatási szerv határozatával szemben Indítványozó 2009. április 21. napján kereseti kérelmet terjesztett elő a Fővárosi Munkaügyi Bíróságnál. Elsődlegesen kérte ebben annak megállapítását, hogy az egészségkárosodása meghaladja a 79%-os mértéket, míg másodlagosan kérte annak megállapítását, hogy az egészségkárosodása 50-79%-os mértékű és ezzel összefüggésben az egészségkárosodását megelőző munkakörben, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatása rehabilitáció nélkül nem lehetséges, a rehabilitáció javasolt számára. A rokkantság mértéknek 50-79% közé tehető megállapíthatósága a régi törvény alapján került meghatározásra 2007. december 31. napjáig. Eszerint az 50% mértékű egészségkárosodás nem elegendő a rokkantság megállapításához, minimum 67%-nak kell lennie.

A Fővárosi Munkaügyi Bíróság 2010. szeptember 7. napján kelt, 36.M.2253/2009/25. számú ítéletével a keresetet elutasította. Indokolásában a bíróság kifejtette, hogy a felperes 2007. augusztus 22. napján rokkantsági nyugdíj megállapítása iránti kérelmet terjesztett elő az alperesnél. A felperes hivatkozásképpen előadta, hogy a szakértői véleményben foglaltakkal nem ért egyet: Lyme betegségre utaló tünetei folyamatosan fennállnak, ezek a tünetek késői stádiumú Lyme betegségre utalnak. Az utolsó tárgyaláson hivatkozott felperes arra is, hogy a német hatóságok nem megfelelő tájékoztatást adtak és az igazságügyi orvosszakértői elfogult volt. A bíróság által kirendelt igazságügyi orvosszakértő a felperes személyes vizsgálata és az általa becsatolt orvosi iratok áttanulmányozása alapján szakvéleményében megállapította, hogy a felperes össz-szervezeti egészségkárosodása mértéke az ORSZI I. és II. fokú Bizottságainak vizsgálatakor 32%-nak véleményezhető. 2009. október 19. napjától állapotrosszabbodás ténye igazolható és erre figyelemmel az össz-szervezeti egészségkárosodás mértéke ettől az időponttól 40%-ban jelölhető meg. A bíróság felhívására a szakértői a szakértői vélemény kiegészítésében akként nyilatkozott, hogy 2007. december 31. napjáig 40%-os mértékű munkaképesség csökkenés véleményezhető. A bíróság a szakértői véleményt és annak kiegészítését alaposnak és aggálytalannak találta és ítélezése alapjául elfogadta.

Indítványozó 2010. december 11. napján felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Legfelsőbb Bíróság irányába, melyben kérte a Fővárosi Munkaügyi Bíróság ítéletének felülvizsgálatát, hatályon kívül helyezését és új eljárásra történő utasítását. A felülvizsgálati kérelemben előadta, hogy álláspontja szerint a bíróság nem tett eleget a tényállás teljes körű felderítésére vonatkozó kötelezettségének, és így a feltárt tényállásból megalapozatlan, jogszabálysértő következtetést vont le. Álláspontja szerint az ügyben kirendelt szakértő nem a Lyme betegségekre specializálódott, ezért nem tudott megfelelő vizsgálatokat elvégezni. A bíróság személyes megjelenésre idézte a szakértőt, aki a tárgyaláson nem jelent meg. A szakvélemény ellentétes a rendelkezésre álló orvosi iratokkal, de ezen ellentétek feloldása nem történt meg az eljárás során.

A Legfelsőbb Bíróság 2011. május 30. napján kelt, Mfv.III.10.109/2011/6. számú ítéletével a Fővárosi Munkaügyi Bíróság ítéletét hatályában fenntartotta. Indokolásában kifejtette, hogy a munkaügyi bíróság az ügy elbírálásához szükséges tényállást feltárta, abból az irányadó jogszabályi rendelkezések helyes értelmezésével, a bizonyítási eljárás szabályainak megsértése nélkül jutott az ítéletben foglalt következtetésre. A peradatok alapján nem volt megállapítható a szakvélemény felperes által általánosságban állított ellentmondásossága, az általa csatolt orvosi dokumentációval való ellentéte és hiányos volta sem. A Legfelsőbb Bíróság az eljárásban figyelmen kívül hagyta jogi képviselőm levelét, melyben észrevételeket tett az eljárás során eljáró szakértőkkel kapcsolatosan.

Indítványozó 2013. január 14. napján perújítási kérelmet terjesztett elő a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 36.M.2253/2009/25. számú ítéletével lezárt eljárásban. Bejelentette, hogy a perújítás okaként előadandó bizonyítékról csak 2012. július 16. napján szerzett tudomást a németországi bírósághoz pár nappal előbb érkezett és iktatott orvosszakértői véleményből. Előadta, hogy 2010. szeptember 15. napján újabb igényt jelentett be a rokkantsági nyugdíj megállapítása iránt. Az eljárás során az NRHSZ győri I. fokú orvosszakértői bizottsága vizsgálta meg, és véleménye szerint a vizsgálat napjától az össz-szervezeti egészségkárosodás mértéke 60%. Ennek alapján a Központi Nyugdíjnyilvántartó és Informatikai Igazgatóság 2011. január 6. napjától rokkantsági nyugdíját állapított meg részére. A 2012. július 16. napján tudomására jutott szakértői véleményt egy német specialista adta. Ez a szakértői vélemény olyan új tényt állapított meg, ami a perújítás alapjául szolgálhatott.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2013. június 4. napján kelt, 20.M.358/2013/6-I. számú végzésével a perújítási kérelmet elutasította. A bíróság álláspontja szerint a német szakértő nem szerepel a magyar igazságügyi szakértői névjegyzékben, így Magyarországon szakvélemény kiadására nem jogosult. A perújító felperes által hivatkozott megbetegedés az alapeljárásban is ismeretes volt és értékelésre került. A perújító felperes által csatolt új, a Lyme kór specialistája által készített szakorvosi véleményben foglalt megállapítások nem minősülnek el nem bírált ténynek, hiszen azokat az alapeljárásban eljáró orvosszakértő, illetve a kiegészítésében eljáró újabb szakértő is figyelembe vette a szakvélemény elkészítése során.

A perújítási kérelmet elutasító végzés ellen Indítványozó fellebbezést terjesztett elő 2013. július 8. napján a Fővárosi Törvényszék felé. Ebben bejelentette, hogy sem ő, sem jogi képviselője nem értesült a tárgyalás időpontjáról, ez az oka távolmaradásuknak. A német szakértő szakvéleményére figyelemmel továbbra is megalapozott a perújítási kérelem, hiszen erre hivatkozott a lerokkantósításkor az NRSZH.

Ehhez olyan magyarországi specialista szakvéleménye igényeltetik, aki kellő szakmai ismeretekkel bír a kullancsfertőzés okozta betegséggel érintett egészségkárosodások tekintetében.

A Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2014. április 30. napján kelt, 55.Mfv.638.303/2013/11. számú végzésével az elsőfokú bíróság a perújítási kérelem érdemi tárgyalására utasította. A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a perújító felperes kérelmét tévesen értelmezte, amikor arra hivatkozott, hogy a felperesi, Lyme kórral összefüggő megbetegedéseket már vizsgálta a korábban eljáró bíróság. A perújító felperes rokkantsági nyugdíj jogosultságát a közigazgatási eljárás során az alperes részben a [REDACTED] dokumentum alapján állapította meg.

A korábban meghozott ítéletben azonban a bíróság ezt nem bírálta el, és a Legfelsőbb Bíróság sem vette figyelembe. A bírói gyakorlat értelmében, ha a fél olyan magán orvossal szakértői véleménnyel rendelkezik, amelynek a megállapításai legalábbis kérdésessé tehetik a már elkészült igazságügyi szakértői vélemény megállapításait.

A perújítási eljárásban a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2016. november 30. napján kelt, 20.M.1664/2014/101. számú ítéletében hatályában fenntartotta az alapeljárásban eljáró bíróság ítéletét. Az eljárásban új szakértők kirendelésére került sor, akiknek a bíróság feladatául tette, hogy a [REDACTED] szakvélemény megállapításaival összhangban vizsgálják Indítványozó megbetegedését. Ítéletében a bíróság ismertette a szakértői véleményekben foglaltakat, azonban arra nem adott megfelelő indokolást, hogy ezek megállapításai miért kerültek elfogadásra.

Az ítélet ellen Indítványozó 2017. március 3. napján felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Ebben kérte az ítélet megváltoztatását elsősorban, valamint a hatályon kívül helyezést másodsorban. Indokolásában előadta, hogy a perben szakértőként [REDACTED] járt el, annak ellenére, hogy az Igazságügyi Minisztérium által vezetett szakértői névjegyzékben csak [REDACTED] szerepel, és ő is igazságügyi orvostan szakterülettel. Ezzel szemben [REDACTED] nem szakértő, a nyilvántartásban nem lelhető fel. A perben olyan szakvéleményre alapozta a bíróság jogerős ítéletét, melynek egyik szerzője, bár igazságügyi szakértő, de nem az infektológia területén, így a szakkérdésben nem tud megfelelő véleményt adni, míg a másik szerzője nem igazságügyi szakértő. A perben azonban rendelkezésre áll olyan, szakmailag nemzetközi szinten is elismert német szakértő által készített vélemény, mely véleményt a német bíróságok felhasználták, annak megállapításai alapján hozták meg ítéletüket. A bíróság mulasztásai miatt felperes nem kerülhetett olyan helyzetbe, hogy állításait megfelelő bizonyítani tudja, ezáltal a bíróság megfosztotta őt a bizonyítás lehetőségétől.

Időközben az alperes személyében változás következett be, mivel az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Nyugdíjfolyósító Igazgatósága a Budapest Főváros Kormányhivatala VIII. Kerületi Hivatalra változott. A Kúria 2017. május 11. napján kelt, Mfv.III.10.194/2017/3. szám alatti végzésében rendelkezett erről.

A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság 2018. február 26. napján kelt, Mfv.III.10.194/2017/8. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és a munkaügyi bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Indokolásában kifejtette, hogy a perújítási eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye alapján a felek között az alapperben vita tárgyát nem képező kérdésben, az ún. késői Lyme-betegség fennállása tárgyában is vita keletkezett. A Kúria megállapította, hogy a jelen eljárásban a késői Lyme-betegség fennállása, szövődményei, munkaképesség-csökkenést, illetve össz-szervezeti egészségkárosodást okozó hatása és annak mértéke tárgyában részben egymásnak ellentmondó szakvélemények álltak rendelkezésre, a szakvéleményekben fennálló ellentmondások feloldása nélkül megalapozott döntést hozni nem lehetett. A Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet azért megalapozatlan, mert a bíróság a rendelkezésre álló szakvéleményekben fennálló ellentmondások felperes által is indítványozott feloldása, a perújítás sikeressége megítéléséhez szükséges tények tisztázása nélkül hozta meg döntését.

A megismételt eljárásban a Fővárosi Törvényszék 2020. május 27. napján kelt, 6.M.70120/2020/8. számú ítéletével a korábbi ítéletet hatályában fenntartotta, vagyis a felperesi keresetet elutasította. A bíróság a rendelkezésre álló iratok, így különösen a szakértői testület által adott szakértői, valamint kiegészítő szakértői vélemények alapján azt állapította meg, hogy a felperes által csatolt orvosi véleményben foglalt megállapítások a felperesre kedvezőbb döntést eredményeztek volna.

Az ítélet ellen Indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, melyben kérte az ítélet megváltoztatását, továbbá a hatályon kívül helyezését és a bíróság új eljárásra utasítását. A felülvizsgálati kérelemben a megállapított orvosi tények vitatásán túl kitért arra, hogy a perben kirendelt szakértők nem rendelkeztek megfelelő kompetenciákkal, így nem tudtak megfelelő állásfoglalást adni a Lyme-betegség vonatkozásában.

A Kúria 2020. november 23. napján kelt, Kfv.VII.37.713/2020/12. ítéletével a Fővárosi Törvényszék ítéletét hatályában fenntartotta. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az eljárást a Kúria végzésében foglaltaknak megfelelően folytatta le, annak során a peres felek az eljárási jogaikat gyakorolhatták. A bíróság a bizonyítás vitele során szem előtt tartotta a Kúria iránymutatásait, és kiemelt figyelmet fordított arra, hogy a szakértői kirendelés előtti eljárásban a felek jogai teljes körűen érvényesüljenek.

2. A megtámadott ítélet jogerős volta

A Kúria ítéletével szemben fellebbezésnek, mint rendes jogorvoslatnak helye nincs, így az a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv. 358. § (2) bekezdése értelmében – *Az a határozat, amely ellen nincs helye fellebbezésnek, a kihirdetésével emelkedik jogerőre* – jogerős. Az Abtv. 27. § b) pontjában szereplő befogadhatósági feltétel – „*az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette*” – teljesül.

Tájékoztatom a T. Alkotmánybíróságot arról, hogy az ügyben más rendkívüli jogorvoslati eljárás – perújítás, jogorvoslat a törvényesség érdekében – kezdeményezésére nem került sor.

3. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére nyitva álló határidő betartása

Előadom, hogy a Kúria végzését 2021. január 7. napján kapta kézhez Indítványozó. Ennélfogva az indítvány benyújtására az Abtv. 30. § (1) bekezdésében foglalt követelménynek – „*[a]z alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül [...] lehet írásban benyújtani*” – az alkotmányjogi panasz megfelel.

4. Az indítványozó közvetlen érintettsége

Indítványozó az alkotmányjogi panasszal megtámadott jogerős végzés felperese volt, akinek személyét a Kúria döntése közvetlenül érintette.

5. Az Alaptörvényben biztosított jog sérelme

5.1. Indokolási kötelezettség, mint a tisztességes eljáráshoz való jog része

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerint:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A jogállam fogalma elképzelhetetlen a jog által felállított, független és pártatlan bírósághoz fordulás joga nélkül, amely megfelel a tisztességes eljáráshoz való jog által támasztott követelményeknek.

Az indokolási kötelezettség nem csupán egy formális követelmény, hanem sokkal inkább annak a biztosítéka, hogy a hatóság vagy bíróság az adott ügyben körültekintően döntsön. Az indokolásnak éppen ezért tartalmaznia kell a döntés lényeges ténybeli és jogi alapjait, továbbá a döntés meghozatala során figyelembe vett egyéb tényezőket. Azon kérdés eldöntése, hogy milyen részletesnek kell lennie az indokolásnak, és hogyan kell azt közölni, az adott szerv kompetenciája. A bíróság az indokolás terjedelmét mindig az adott döntésnek megfelelően határozza meg, tekintettel az indokolási kötelezettség céljára, amely tulajdonképpen a döntés kiértékelése az érintett személy számára.

Megjegyzendő továbbá, hogy a hatóság indokolási kötelezettsége szorosan összefügg a bírósági felülvizsgálat lehetőségével. A hatékony bírósági felülvizsgálathoz ugyanis elengedhetetlen, hogy a bíróság tudatában legyen azoknak az indokoknak, melyekre alapítva a hatóság a döntését meghozta.

Az indokolási kötelezettség megfelelő teljesítésének azonban nem csupán instrumentális értéke van (a jogorvoslati jog gyakorlásának megkönnyítése), hanem önmagában véve is értéket hordoz: az emberi méltósághoz való jogból levezethető, hogy azok számára is érthetőnek kell lennie az ítéletnek, akiknek eljárásjogi okokból már nincs lehetőségük jogorvoslat benyújtására. Egy demokratikus politikai közösség minden tagjának joga van tudni, hogy a közhatalmat gyakorló szervek milyen indokok alapján hoztak őt érintő döntést (az igazolás kultúrája).

Az indokolási kötelezettség az Emberi Jogok Európai Egyezményében meghatározott tisztességes eljáráshoz való jognak is a része. Az Alkotmánybíróság korábban már megvizsgálta az Egyezmény és az Alaptörvény rendelkezései viszonyát.¹ Ennek nyomán megállapította, hogy az Egyezmény 6. és 7. Cikke, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)-(2) és (4) bekezdése szabályozási alapjaikat tekintve összevethetők. Az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdésének első mondata értelmében: „Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.”

Ennek tartalmilag - némi eltéréssel - megfelel az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése. Az Egyezmény 6. Cikk 2. bekezdése szerint: „Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították.” Az ennek megfelelő alapjogi rendelkezést az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése tartalmazza. Az Egyezmény 7. Cikkének 1. bekezdése fogalmazza meg a *nullum crimen sine lege*, illetve a *nulla poena sine lege* elvet a következőképpen: „Senkit sem szabad elítélni olyan cselekményért vagy mulasztásért, amely elkövetése idején a hazai vagy nemzetközi jog alapján nem volt bűncselekmény. Ugyancsak nem lehet a bűncselekmény elkövetése idején alkalmazható büntetésnél súlyosabb büntetést kiszabni.” Ennek megfelelő alapjogot az Alaptörvény XXVIII. cikk (4) bekezdése biztosít.

Ahogy arra az Alkotmánybíróság is korábban utalt², az Emberi Jogok Európai Bírósága az indokolt bírói döntéshez való jogot az Egyezmény 6. Cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog részének tekinti. E jog pontos tartalma a Bíróság elmúlt évtizedek során számos döntésében kimunkált, széleskörű gyakorlatából olvasható ki. E körben a Bíróság kiindulópontja az, hogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami egyfelől elejét veszi az önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak, másrészt erősíti a bírósági döntéshozatalba vetett közbizalmat, és a bírói döntések tekintélyét. (*Taxquet kontra Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 90.; legutóbb megerősítve: *Shala kontra Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10.; § 29.) A Bíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be. (*Suominen kontra Finnország*, 37801/97.; 2003. július 1.; § 34.; legutóbb megerősítve: *Vojtěchová kontra Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25.; § 35.) A Bíróság olvasatában az adott bírói döntés természete, és az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség egyezménybeli követelményét. Ebből következően az indokolt bírói döntéshez fűződő jog megsértését kizárólag az alapul fekvő egyedi ügy összes körülményeinek vizsgálatát követően lehet megítélni. (*Tatishvili kontra Oroszország*, 1509/02.; 2007. február 22.; § 58.; *Grădinar kontra Moldova*, 7170/02.; 2008. április 8.; § 107.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) Éppen ezért elképzelhető, hogy valamely részletkérdésre vonatkozó indokolás teljes elmaradása nem, míg egy lényegesebb kérdésre vonatkozó hiányos indokolás viszont az Egyezmény 6. Cikkében biztosított jog megsértését idézi elő.

A Bíróság az indokolások fogyatékoságának foka tekintetében kijelölte azt a határvonalat, amely elválasztja az Egyezménynek megfelelően indokolt határozatokat az Egyezményt sértő hiányos vagy fogyatékos indokolást tartalmazó határozatoktól. Ennek során a Bíróság elvi éllel szögezte le, hogy az indokolt hatósági döntéshez való jog semmiképpen sem jelentheti azt, hogy az ügyben eljáró bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 27.; *Ruiz Torija kontra Spanyolország*, 18390/91.; 1994. december 9.; § 29.; *García Ruiz kontra Spanyolország*, 30544/96.; 1999. január 21.; § 26.; *Hirvisaari kontra Finnország*, 49684/99.; 2001. december 25.; § 30.; legutóbb megerősítve: *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.) A Bíróság ugyanakkor azt is elvi éllel mondta ki, hogy a döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alaposággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot. A Bíróság álláspontja szerint nem felel meg az Egyezmény 6. Cikkében foglalt elvárásnak, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit továbbí

¹ 30/2014. (IX. 30.) AB határozat

² Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben. (*Helle v. Finnország*, 20772/92.; 1997. december 19.; § 60.; *Karakasis v. Görögország*, 38194/97.; 2000. október 17.; § 27.; *Boldea v. Románia*, 19997/02.; 2007. február 15.; § 30.; *Tacquet v. Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 91.; legutóbb megerősítve: *Vojtěchová v. Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25., § 35.) A Bíróság az indokolási kötelezettség teljesítésének vizsgálatakor figyelemmel van arra is, hogy az indokolás hiánya vagy fogyatékosága valamely fél írásban megfogalmazott, világosan és pontosan körülírt kérdését érinti-e. (*Hiro Balani kontra Spanyolország*, 18064/91.; 1994. december 9.; § 28.; *Ruiz Torija kontra Spanyolország*, 18390/91.; 1994. december 9.; § 30., legutóbb megerősítve: *Ilyadi kontra Oroszország*, 6642/05.; 2011. május 5.; § 44.)

Az Egyezmény jogvédelmi rendszerében a bírói döntéseknek a tisztességes eljárás által megkövetelt indokolása iránti igény egyfelől szoros összefüggésben áll a jogorvoslathoz fűződő joggal, ugyanis e jog hatékony gyakorlására kizárólag a bíróság döntését alátámasztó indokok ismeretében nyílik valódi lehetőség. (Erről lásd: *Baucher kontra Franciaország*, 53640/00.; 2007. július 24., §§ 47-51.) Másfelől szoros összefüggés mutatkozik az indokolási kötelezettség teljesítése, és a tisztességes eljáráshoz fűződő jogból fakadó azon alkotmányos igény között, hogy az eljárásban szereplő fél meghallgatást nyerhessen, azaz kérelmét a bíróság megvizsgálja. (Erről lásd: *Shala v. Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10., § 29.) Ennek oka az, hogy kizárólag a kellő alapossággal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket.

Az indokolási kötelezettség az Európai Unió jogában is meghatározó alapelvnek számít, azon kevés követelmény közé tartozik, amely kifejezett alapszerződéses rendelkezésen alapul.³ Ennek értelmében kötelező meghatározni azokat az indokokat, melyeken a közösségi aktus nyugszik, egyben közzé is kell tenni őket. A kötelezettség terjedelme az adott egyedi ügy körülményeitől függ. Annak elbírálásához, hogy a hatóság eleget tett-e ezen kritériumnak, a Bíróságnak olyan tényezőket kell vizsgálnia, mint az intézkedés tartalma, az indokok természete, vagy a felek érdeke. Az indokolásnak nem kell kiterjednie valamennyi tényre és jogszabályra, a hatóság feladata ugyanis eldönteni, hogy melyek a lényegesek.

A bíróság által kihirdetett ítéletet indokolni kell. Az ítélet indokolása írásban történik, a bíróság köteles az ügyfél által felvetett valamennyi érvre kitérni, amelyek a meghozott döntést igazolják. Ezen kötelezettség terjedelme az adott döntés természetétől függően változhat. Az adott indokolásnak meghatározottnak, az ügy releváns tényeihez igazodónak kell lennie, nem korlátozódhat csupán a jogszabályok meghatározott szakaszaira.

Ugyanakkor, ahogyan arra az Európai Bíróság a *Ruiz Torija- ítéletben*⁴ rámutatott, nem szükséges részletesen kitérni valamennyi érvre. Az indokolásban alkalmazott jogi terminológia különösen fontos a felek számára, hogy megértsék őket. Külön figyelmet kell fordítani a más szakterületekről származó kifejezések használatára, amelyek alkalmanként jogi kontextusban már nem megfelelőek, jelentéstartalmuk megváltozhat.

Magyarországon az indokolási kötelezettség a bíróságok számára rendkívül szükségszerűen kerül meghatározásra.

A régi Pp. szerint: 221. § (1) *Az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyeken a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tényt nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a feljánlott bizonyítást mellőzte.*

Az új Pp. szerint: 346. § (5) *A jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a feljánlott bizonyítást mellőzte. A jogi indokolás tartalmazza azokat az okokat is, amelyek miatt a bíróság jogkérdésben eltért a Kúriának a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától, vagy az arra irányuló indítványt elutasította.*

³ Ld. ECC 190 és 191. szakaszai.

⁴ Ld. *Ruiz Torija v. Spain* judgement of 9 December 1994.

Ezen kívül pedig legfeljebb a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvényre támaszkodhatunk, ami kimondja: „A bíróság a határozatát - ha törvény másképpen nem rendelkezik - indokolni köteles.”⁵

Magyarország Alkotmánybírósága az indokolási kötelezettséget az igazságszolgáltatással összefüggésben, a bírói függetlenség immanens elemeként határozta meg. A bírói függetlenség biztosításának alkotmányos kötelezettsége tehát a bíró ítélező tevékenységére vonatkozik: a bíró arra nem utasítható, hogy a jogvitát miként döntse el, abban nem befolyásolható, hogy a jogszabályok előírta keretek között milyen terjedelemben és milyen körben vegyen fel bizonyítást, s a bizonyítékokat hogyan értékelje. Ugyanakkor a bírói tevékenység alapvető kritériuma, hogy a döntés - a jogszabályok által meghatározott eltérő mélységű és jellegű - indokolási kötelezettséggel jár együtt.⁶

Az eljárás tisztességének alkotmányos követelményrendszerét a 2011. december 31-éig hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdése úgy fogalmazta meg, hogy „a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelezségeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.” A tisztességes eljárás alkotmányos előírásának lényeges tartalmát tekintve 2012. január elsején hatályba lépett Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a korábban hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdésével azonosan rendelkezik, amikor kimondja, hogy „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”⁷

Az alkotmánybírói gyakorlat folyamánként az indokolási kötelezettség bekerült az Alaptörvény rendelkezései közé is: „A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”⁸ Ezen jog nevesítése mindenképpen előrelépést jelent korábbi Alkotmányunkhoz képest, azonban az alkotmányozási folyamat deficitjeként értékelhető, hogy ez csupán a közigazgatási hatóság számára jelent *expressis verbis* kötelezettséget, a bírósági indokolás vonatkozásában a régi megoldás maradt meg, tehát az indokolási kötelezettség nem kerül külön nevesítésre a tisztességes eljáráshoz való jogon belül.

Az Alaptörvény hatályba lépése ezen alapjog tekintetében nem hozott lényegi változást. Az Alkotmánybíróság a – későbbi hasonló tárgyú döntéseinél⁹ precedensként értékelt – 7/2013. (III. 1.) AB határozatában megállapította ugyanis, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor - az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezés okán - irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírói gyakorlatot.

Ezen döntésében rámutatott arra, hogy „[...] az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.”

Hangsúlyozandó, hogy az Alkotmánybíróság a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon.¹⁰

⁵ 2011. évi CLXI. törvény 13. § (1) bekezdés

⁶ Vö. 54/2001. (XI. 29.) AB határozat

⁷ Ld. 7/2013. (III. 1.) AB határozat

⁸ Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének második mondata.

⁹ Ld. többek között: 3007/2016. (I. 25.) AB határozat; 3051/2016. (III. 22.) AB határozat; 3065/2016. (IV. 11.) AB határozat; 3075/2016. (IV. 18.) AB határozat; 3084/2016. (IV. 18.) AB végzés

¹⁰ 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés

Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat.¹¹

Az Alkotmánybíróság 3173/2015. (IX. 23.) AB határozatában megállapítja, hogy a kirívó jogértelmezési hibára, egyfajta contra legem értelmezésre alapozott bírósági ítéletek a tisztességes eljárás követelményének sérelmét eredményezhetik.¹²

Az indokolási kötelezettség alkotmányos minimuma két alapvető követelményt támaszt a bíróságokkal szemben a felek által előterjesztett, az ügy lényeges kérdéseit érintő észrevételeket, bizonyítékokat érintően. A bíróságnak egyfelől figyelembe kell vennie, azaz mérlegelnie kell ezeket az észrevételeket. Másfelől, a mérlegelés eredményének indokairól számot kell adnia a döntésében. Az előbbi követelmények tényleges érvényesüléséről pedig csak akkor beszélhetünk, ha azok az írásba foglalt bírói indokolásból egyértelműen kitűnnek.

Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme a fentiek alapján tehát alkotmányjogi panasz alapján bírósági döntés megsemmisítéséhez vezethet.

A tárgykörben legutóbb hozott, a panasznak helyt adó döntésében – 3007/2016. (I. 25.) AB határozat – pontosan ezen gondolatmenet alapján nyilvánított alkotmányellenesnek a testület egy bírósági döntést.

5.3. A bírói döntés által okozott alapjogsérelem

Az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatában azt is megállapította, hogy a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása. Ugyanakkor az indítványozó álláspontja szerint minimális követelmény, hogy az eljáró bíróság ítéletének indokolásában legalább rámutasson arra, hogy a beszerzett bizonyítékok közül mit és miért fogadott el vagy nem fogadott el, illetve miért utasított el egyes bizonyítási indítványokat.

Alapvető fontosságú továbbá, hogy az egyes tényálláselemek logikai kapcsolatban álljanak az egyes bizonyítékokkal, azaz az indokolásból követhető legyen, hogy mi alapján jutott el a bíróság egy adott következtetésre a tényállás tekintetében, mire alapított egy adott tényt. Megállapítható, hogy az eljárások során ismertetett bizonyítékok alapul szolgálnak Indítványozó feltevéseire. A jogsérelem vitathatatlan, hiszen a bíróságok az alapvető logikai összefüggésekre nem derítettek fényt az eljárásokban.

A jelen esetben a támadott ítélet indokolása nem felel meg ezen kívánalomnak.

Az eljárásokban a szakértői vélemények egymással ellentmondásosak voltak, ezen ellentmondások azonban az egyes bíróságokon nem kerültek feloldásra.

Előadom, hogy az ORSZI I. és II. fokú Bizottsága is személyes vizsgálat nélkül, pusztán formanyomtatvány alapján készítette el véleményét, ami nem felelt meg a valóságnak. Indítványozónak reuma betegséget igazolnak, azonban késői stádiumos Lyme-Borreliózisban, Lyme-Neuroborreliózisban, valamint Lyme Arthritis betegségben szenved.

Az eljárás során eljáró ETT ISZT szakértői nem infektológusok, valamint a NEFMI szakmai irányelvei nem feleltek meg a vizsgálat során a nemzetközi előírásoknak, amelyet azonban a Kúria nem tett a vizsgálat tárgyává.

Előadom továbbá, hogy az eljárás több, mint 13 évig elhúzódott, amely szintén a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésének tekinthető.

¹¹ 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés

¹² 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat

6. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés volta

Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy az abban megjelölt alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolja, vagy a panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Abtv. szerint e két feltétel alternatív, álláspontom szerint jelen ügyben mindkettő megvalósul.

6.1. Az alapjogsérelem bírói döntést érdemben befolyásoló jellege

A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme a fent bemutatottak szerint a jelen ügyben eljáró bíróságok nem megfelelő ítéleti indokolásai miatt megvalósult.

Jelen esetben tehát az ítéleti indoklásból a jogértelmezés általános szabályainak megtartása mellett nem következik az indítványozót marasztaló bírói döntés, így az – a fent idézett alkotmánybírósági elvi megállapításokra is tekintettel – sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből levezetett indokolási kötelezettséget, amely az ítélet alaptörvény-ellenességét eredményezi.

6.2. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések az indokolási kötelezettséggel összefüggésben

Az indokolási kötelezettség, mint eljárási jog alkotmányos védelme kereteinek meghatározásában a T. Alkotmánybíróságnak bizonyos mérlegelési jogköre van.

Különösen indokolt lehet az, hogy a T. Alkotmánybíróság a fenti alkotmányos jogvédelmi határvonalát meghúzza az indokolási kötelezettségnek, mivel az Alaptörvény hatályba lépése óta csupán egy alkalommal – a fentebb már hivatkozott 7/2013. (III. 1.) AB határozatban – foglalkozott ezzel a testület.

A 2012. január 1. napját megelőzően született alkotmánybírósági határozatok hatályon kívül helyezése, illetve a 13/2013. AB határozatban foglaltak szintén az érdemi elbírálás mellett szólnak: „A korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek figyelmen kívül hagyása ugyanakkor az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén is lehetségesé vált, a szabályozás változása a felvetett alkotmányjogi probléma újraértékelését hordozhatja.”¹³

Kelt: Győr, 2021. február 11.

Váczai Ügyvédi Iroda

Tisztelettel:

Mellékletek:

- Igénybejelentés rokkantsági nyugdíj elbírálásához
- Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság 37-36080/2007/19. számú határozata
- Fellebbezés
- Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság 37-36080/2007/24. számú határozata
- Kereseti kérelem
- Fővárosi Munkaügyi Bíróság 36.M.2253/2009/25. számú ítélete
- Felülvizsgálati kérelem
- Indítványozó jogi képviselőjének észrevételei
- Legfelsőbb Bíróság Mfv.III.10.109/2011/6. számú ítélete
- Perújítási kérelem
- Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 20.M.358/2013/6-I. számú végzése
- Fellebbezés
- Fővárosi Törvényszék 55.Mfv.638.303/2013/11. számú végzése
- Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 20.M.1664/2014/101. számú ítélete
- Felülvizsgálati kérelem
- Kúria Mfv.III.10.194/2017/3. számú végzése
- Kúria Mfv.III.10.194/2017/8. számú végzése
- Fővárosi Törvényszék 6.M.70.120/2020/8. számú ítélete
- Felülvizsgálati kérelem
- Kúria Kfv.VII.37.713/2020/12. számú ítélete
- Jogi képviselő meghatalmazása

¹³ 13/2013. (VI. 17.) AB határozat Indokolás III/2. pont, 31. bekezdés.